दैनिक दिव्य मराठी
26-Aug-2019
दिव्य सिटी Page 3

दिव्य मराठी विशेष • 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य' या विषयावरील दोनदिवसीय चर्चासत्राचा समारोप

सरकारने काय करायला हवे हे भांडवलदारच आज शिकवताहेत : डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले

प्रतिनिधी | औरंगाबाद

आज जागतिकीकरणाच्या रेट्यात कायदेच नष्ट केले जात आहेत. सरकारने काय करायला हवे हे आज भांडवलदारच शिकवत आहेत. त्यामुळे सार्वभौमत्व धोक्यात आले आहे. म्हणून आज पुन्हा मार्क्सवादाच्या विचाराची गरज आहे, असे प्रतिपादन ज्येष्ठ साहित्यिक नागनाथ कोत्तापल्ले यांनी केले. साहित्य अकादमी आणि मराठवाडा साहित्य परिषदेच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य' या विषयावरील दोन दिवसीय चर्चासत्राचे आयोजन मसापच्या डॉ.ना.गो.नांदापूरकर सभागृहात करण्यात आले होते. त्याचा रविवारी डॉ. कोत्तापल्ले यांच्या हस्ते समारोप करण्यात आला. त्यावेळी ते बोलत होते. अध्यक्षस्थानी मसापचे अध्यक्ष कौतिकराव ठाले पाटील होते. साहित्य अकादमीचे प्रादेशिक सचिव कृष्णा किंबहुने, दादा गोरे, रंगनाथ पठारे यांची उपस्थिती होती.

कोत्तापल्ले म्हणाले, आज सामाजिक परिस्थिती पाहता जाती-वादाचे राजकारण समजून घेतले पाहिजे. याचे कारण सर्व चळवळींचे केंद्रस्थान हे धर्म आहे. काय करावे आणि काय करू नये हे धर्म सांगतो. सर्व शास्त्रांचे मूळ धर्म चिकित्सा आहे. मात्र, या सर्वांमध्ये समाजातील विषमतेचे विवेचन केलेले दिसत नाही. त्यामुळे बंडाची भाषाही व्यवस्थेच्या विरुद्ध आहे. ती भाषा ललित साहित्यात उपयुक्त झाली. खऱ्या अर्थाने मार्क्सवादाच्या आगमनानंतर बंडखोराची भाषा दिसली. जोपर्यंत शोषण आहे तोपर्यंत मार्क्सवाद आहे, असेही डॉ. कोत्तापल्ले म्हणाले.

अध्यक्षीय समारोप कौतिकराव ठाले पाटील यांनी केला. दादा गोरे यांनी सूत्रसंचालन केले. या वेळी विद्यार्थी आणि मान्यवर साहित्यिक, संशोधकांची उपस्थिती होती.

धर्मावर बोलणे अवघड

मार्क्सवादाविषयी बोलताना जात हा विषय येतो. परंतु, जाती-धर्माविषयी बोलणे अवघड आहे. अस्पृश्यता ही कायद्याने लिहिली आहे. त्यामुळे आज राजकारण समजून घेतले पाहिजे.

रंगनाथ पठारे यांचे प्रतिपादन

शोषक-शोषित असेपर्यंत मार्क्सवादाचे महत्त्व!

म. टा. प्रतिनिधी, औरंगाबाद

'जग आहे त्यापेक्षा सुंदर करणे ही धारणा मार्क्सवादाचा आत्मा आहे. मार्क्स मनुष्याचा 'मानवी प्रजाती' असा एकत्रित विचार करतो. हा विचार मानणारे लोक फारसे उभे राहिले नाही. तरीसुद्धा जोपर्यंत शोषक-शोषित ही दरी आहे, तोपर्यंत मार्क्सवादाचे महत्त्व कायम राहील', असे प्रतिपादन ज्येष्ठ साहित्यिक रंगनाथ पठारे यांनी केले. ते चर्चासत्रात बोलत होते.

साहित्य अकादमी आणि मराठवाडा साहित्य परिषद यांच्या वतीने 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य' या विषयावर दोन दिवसांचे चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले आहे. 'मसाप'च्या सभागृहात शनिवारी सकाळी साहित्य अकादमीच्या मराठी सल्लागार मंडळाचे संयोजक रंगनाथ पठारे यांनी चर्चासत्राचे उद्घाटन केले. यावेळी साहित्य अकादमीचे प्रादेशिक सचिव कृष्णा किंबहुने, ज्येष्ठ समीक्षक हरिश्चंद्र थोरात, ज्येष्ठ साहित्यिक नरेंद्र चपळगावकर, 'मसाप'चे अध्यक्ष कौतिकराव ठाले पाटील आणि उपाध्यक्ष किरण सगर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. 'राष्ट्रवाद आणि जातवाद नेहमीच प्रभावी राहिला. या दृष्टिकोनातून मार्क्सवादाचा मराठी साहित्यावरचा प्रभाव तपासणे गरजेचे आहे. शोषण आपल्या समाजव्यवस्थेत आहेच. मार्क्स एवढेच महत्त्व महात्मा गांधींचे आहे. पण, वसंत दत्तात्रय गुर्जर यांचा अपवाद वगळता मराठीत महात्मा गांधींवर कवितासुद्धा नाही. गांधीवादाचा मराठी साहित्यावर कुठल्याच प्रकाराने प्रभाव नाही. त्याच दृष्टीने मार्क्स समजून घ्यावा लागेल', असे पठारे म्हणाले.

साहित्य अकादमी आणि मराठवाडा साहित्य परिषद यांच्या परिसंवादात रंगनाथ पठारे यांनी मार्गदर्शन केले.

बीजभाषणात हरिश्चंद्र थोरात यांनी महाराष्ट्रातील वैचारिक स्थित्यंतरावर भाष्य केले. 'वसाहतिक महाराष्ट्रात १९२०मध्ये आधुनिक व आधुनिकोत्तर वातावरणात पहिल्यांदा मार्क्सचा संबंध आला. ही आधुनिकता आपली मूल्यव्यवस्था घडवत असताना नवा मध्यमवर्ग निर्माण झाला. त्यांच्या इच्छा-आकांक्षा समजून घेतल्यास १९७५पर्यंत मध्यमवर्गाचा पगडा होता. नंतरचा कालखंड अत्यंत गुंतागुंतीचा होता. मार्क्स शोषणाच्या विरोधात उभा राहणारा आणि कृतीचे मूल्य ओळखणारा विचारवंत होता. त्याने कष्टकऱ्यांना आपल्या विवेचनाचा विषय केले होते. आधुनिक जगाच्या इतिहासात मार्क्सचे विचार ऊर्जेचे प्रचंड स्रोत होते. महाराष्ट्रातील सुरुवातीचे वैचारिक लेखन मार्क्सवादी दृष्टिकोनातून प्रभावित होते', असे थोरात म्हणाले.

'मराठी साहित्यिक टणक असल्यामुळे त्यांच्यावर मार्क्सवाद, गांधीवाद असा कशाचाच परिणाम झाला नाही. रशिया, चीन यांच्याप्रमाणे भारतात कार्यकर्ते उभे राहिले नाही. प्रभावी तत्त्वज्ञानातून समाज व साहित्य बदलले. पण, भारतात तसे घडले नाही. याची राजकीय कारणेही समजून घ्यावी लागतील', असे अध्यक्षीय

चर्चासत्राचा समारोप आज

चर्चासत्रात रविवारी सकाळी साडेदहा वाजता भास्कर चंदनशिव यांच्या अध्यक्षतेखाली धर्मकीर्ती सुमंत (मराठी नाटक आणि मार्क्सवाद), [illegible] (मराठी चरित्रे, आत्मचरित्रे आणि मार्क्सवाद), रणधीर शिंदे (मराठी कविता आणि मार्क्सवाद), शोभा नाईक (मराठी समीक्षा व मार्क्सवाद) आणि प. म. [illegible] (कलानंदवाद आणि मार्क्सवाद) शोधनिबंध वाचणार आहेत. दुपारी तीन वाजता ज्येष्ठ साहित्यिक नागनाथ कोत्तापल्ले यांच्या व्याख्यानाने समारोप होईल.

समारोपात नरेंद्र चपळगावकर यांनी [illegible] दादा गोरे, नितीन रिंढे, [illegible] प्रवीण बांदेकर यांनी शोधनिबंध सादर केले. डॉ. [illegible] यांनी सूत्रसंचालन केले आणि डॉ. दादा गोरे यांनी आभार मानले.

विचार • 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य'वर दोनदिवसीय चर्चासत्र

जोपर्यंत शोषण आणि शोषित आहेत तोपर्यंत मार्क्सवाद :पठारे

प्रतिनिधी | औरंगाबाद

आयोजित चर्चासत्राच्या उद्‌घाटनप्रसंगी बोलताना रंगनाथ पठारे, तर व्यासपीठावर मसापचे अध्यक्ष कौतिकराव ठाले पाटील, सेवानिवृत्त न्यायाधीश नरेंद्र चपळगावकर, हरिश्चंद्र थोरात, कृष्णा किंबहुने आदी.

मार्क्सच्या विचारांना प्रमाण मानून जगातील काही राजवटी कोसळल्या होत्या, परंतु जग बदलण्यासाठी मार्क्सवाद आवश्यक होता. जोपर्यंत शोषण आणि शोषित अशी दरी आहे तोपर्यंत मार्क्सवादाचे महत्त्व कायम राहील, असे प्रतिपादन प्रसिद्ध साहित्यिक रंगनाथ पठारे यांनी केले.

साहित्य अकादमी आणि मराठवाडा साहित्य परिषद यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य' या विषयावरील दोनदिवसीय चर्चासत्राचे आयोजन मसापच्या डॉ. ना. गो. नांदापूरकर सभागृहात करण्यात आले आहे. त्याचे उद्‌घाटन शनिवारी पठारे यांच्या हस्ते करण्यात आले त्या वेळी ते बोलत होते. अध्यक्षस्थानी सेवानिवृत्त न्यायमूर्ती नरेंद्र चपळगावकर होते. मराठी समीक्षक हरिश्चंद्र थोरात,

मार्क्स कृतीचे मूल्य ओळखणारा विचारवंत

बीजभाषणात हरिश्चंद्र थोरात म्हणाले, सध्या समाजात बौद्धिक विरोधी (अँटी इंटलेक्च्युअल) वातावरण आहे. मार्क्सवाद आणि महाराष्ट्राच्या संबंधांकडे पाहताना सांस्कृतिक परिस्थिती लक्षात घेतली पाहिजे. १९७५ नंतर अनेक आंतरराष्ट्रीय प्रभाव आपल्याकडे दिसून येतात. तो काळ गुंतागुंतीचा होता. कृतीचे मूल्य ओळखणारा विचारवंत मार्क्स होता. जग बदलण्याचा प्रयत्न त्याने केला. साहित्यात मार्क्सवादाचा प्रभाव पाहता राजकारणातून सुरुवातीचे वैचारिक लेखन प्रेरित होत असल्याचे थोरात म्हणाले.

बदलण्यासाठी तो आवश्यक आहे, परंतु आता तो विचार उरलेला दिसत नाही. सुरुवातीला मार्क्सवादाचे तपशील फारसे ... आता मात्र मार्क्सवादावर अनेक

समाजात वेगवेगळ्या प्रकारचे शोषण पाहायला मिळते. त्याचादेखील शोध घेणे महत्त्वाचे आहे, असेही पठारे म्हणाले. अध्यक्षीय समारोपात चपळगावकर ... टणक

तत्त्वज्ञानाचा परिणाम होऊन लेखन कसं होतं याचा विचार करायला हवा, असे चपळगावकर म्हणाले. शरद नावरे यांच्या अध्यक्षतेखाली 'मार्क्स आणि साहित्य' या विषयावर झालेल्या सत्रात

मार्क्सवादाचे पुन्हा चिंतन करण्याची गरज

डॉ. कोत्तापल्ले : 'मसाप'च्या चर्चासत्राचा समारोप

औरंगाबाद : 'मसाप'तर्फे आयोजित मार्क्सवादावरील चर्चासत्राच्या समारोप कार्यक्रमात बोलताना डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले, सोबत मान्यवर.

औरंगाबाद, ता. २५ : सध्याचे सरकार जागतिकीकरणाच्या रेट्यात एकेक कायदे नष्ट करीत चालले आहे. कॉर्पोरेट क्षेत्राच्या इशाऱ्यावरच हे सगळे सुरू असून, देशाचे सार्वभौमत्व धोक्यात आले आहे. हे टाळायचे असेल, तर पुन्हा मार्क्सवादाचे चिंतन करण्याची गरज असल्याचे मत ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले यांनी रविवारी (ता. २५) व्यक्त केले.

साहित्य अकादमी आणि मराठवाडा साहित्य परिषदेच्या वतीने घेण्यात आलेल्या 'मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य' या विषयावरील दोनदिवसीय चर्चासत्राचा समारोप सोमवारी डॉ. कोत्तापल्ले यांच्या उपस्थितीत झाला. तत्पूर्वीच्या दोन सत्रांमध्ये धर्मकीर्ती सुमंत, डॉ. रणधीर शिंदे, डॉ. शोभा नाईक आणि [illegible] परसवाळे यांनी निबंध वाचन केले.

डॉ. ना. गो. नांदापूरकर सभागृहात झालेल्या या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मसापचे अध्यक्ष प्राचार्य कौतिकराव ठाले पाटील होते. साहित्य अकादमीचे प्रादेशिक सचिव कृष्णा किंबहुने, मसापचे कार्यवाह डॉ. दादा गोरे, ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. [illegible]

"[illegible] भाषा ही व्यवस्थेच्या विरुद्ध असलेली भाषा आहे. शोषितांच्या ललित साहित्यात ती मार्क्सवादाच्या आगमनानंतरच दिसली. जोपर्यंत शोषण आहे तोपर्यंत मार्क्सवाद आहे." अध्यक्षीय समारोप कौतिकराव ठाले पाटील यांच्या भाषणाने झाला. दादा गोरे यांनी सूत्रसंचालन केले. यावेळी साहित्यिक, संशोधक व विद्यार्थ्यांची उपस्थिती होती.

मार्क्सवादाचे महत्त्व अबाधित राहील

रंगनाथ पठारे : मार्क्सवाद व मराठी साहित्यावर चर्चासत्र